

NY
O
M
-
K
Ö
V
E
T
É
S
3.

IRODALOMTUDOMÁNYI MŰHELY-KONFERENCIA

Szabadka, 2017. november 11.

REZÜMÉKÖTET

Szerkesztette:
Novák Anikó

Vajdasági Magyar Doktoranduszok és
Kutatók Szervezete
Doktoranduszok Országos
Szövetsége Irodalomtudományi Osztály
Szabadka, 2017

NYOM-KÖVETÉS 3. IRODALOMTUDOMÁNYI MŰHELY-KONFERENCIA

Helyszín:

Szabadka, Corvin Mátyás u. 9.

Időpont:

2017. november 11. (szombat) 10.00 óra

Szervezők:

Vajdasági Magyar Doktoranduszok és Kutatók Szervezete
Doktoranduszok Országos Szövetsége Irodalomtudományi Osztály

Készült
a Magyar Kormány
támogatásával

MINISZTERELNÖKSÉG
NEMZETPOLITIKAI ÁLLAMTITKÁRSÁG

BETHLEN GÁBOR
Alap

PROGRAM

9,30–10,00

Regisztráció

10,00–10,20

Megnyitó

I. SZEKCIÓ

Szekcióvezető:
dr. Novák Anikó

II. SZEKCIÓ

Szekcióvezető:
dr. Kovács Krisztina

10,30–11,00

GAJDA PÉTER: Teleki Mihály alakja Auguste de Gerando *La Transylvanie et ses habitants* című művében

FARKAS EVELIN: Jellem- és képleírások vizsgálata Jókai Mór regényeiben

11,00–11,30

FEHÉR RENÁTÓ: „Az utolsó radikális” – Szalai Pál portréja

HORVÁTH ANNA: Az elbeszélés mint korreprezentáció Jókai Mór *A fekete sereg* című novellájában

11,30–12,00

HAVAY VIKTÓRIA: Gaal György levelei Kisfaludy Károlyhoz

SZABÓ P. KATALIN: Vigyen ördög, tartson pokol! – Dugonics András és a boszorkányság

12,00–12,30

MAROSI RENÁTA: A varázslatos dada és az elvarázsolt kastély: Intertextualitás a Mary Poppins-művekben

TORMA MÁRIA: „Valaki ül magasban, s nézi” – Szindbád-történetek narratív sajátosságai

12,30–13,00

KULCSÁR SAROLTA: Kacagánybarátság – A másság elfogadásának módoszatai
Bosnyák Viktória *A szomorú kacagány* című szövege nyomán

VÁMOS VIOLETTA: Vörösmarty Mihály gimnáziumi éve

13,00–14,30

Ebéd

14,30–15,00

HEGEDŰS MIHÁLY: De aztán
mint álomból, fölserkent az Úr...
– reflexió Arany János *Álom-való*
(1848) című verse alapján

FODOR JÓZSEF PÉTER: Irónia
Márai Sándor vallásos témájú
kései írásaiban

15,00–15,30

KOCSIS LENKE: A verses regény
műfaji sajátosságainak
nyomában Térey János
Protokolljában

GUCSA MAGDOLNA: Irodalmi
források használata a
képzőművészeti avangárd
kutatásában

15,30–16,00

MÁRKI ZSÓFIA: A motívum mint
szimulakrum – A szörnyű anya
az Elektra-adaptációkban

SEMSÁG TIBOR:
Természettudományra utaló
nyelvi fenomének az irodalmi
modernségben

16,00–16,30

GARACZI ZOLTÁN: Néhány
gondolat egy Tar-novellához és
adaptációjához

TANOS MÁRTON: Mészöly
Miklós regényeinek térpoétikai
vonatkozásai

16,30–17,00

TERNOVÁ CZ DÁNIEL: A Sziveri-
jelenség írók és költők szemével

17,00–17,30

A konferencia lezárása

GAJDA PÉTER

Teleki Mihály alakja *Auguste de Gerando La Transylvanie et ses habitants* című művében

A széki gróf Teleki család igen jelentős szerepet töltött be Erdély és Magyarország életében az elmúlt háromszázötven évben, tagjai elsősorban a politika és a tudományszervezés terén alkotnak maradandót. A család emelkedése Teleki Mihállal (*1630/34 †1690), Apafi Mihály erdélyi fejedelem tanácsadójával kezdődik. Teleki Mihály a legnehezebb politikai szituációkból és véres leszámolásokból is győztesen került ki, miközben vagyonát több mint ötszerezésére növelte, német birodalmi grófságot kapott, s tizenhárom gyereke révén a Teleki családnak genealógiai értelemben is mintegy őse lett. Tevékenységét a kortársak gyűlölettel vegyes irigységgel követték. Tanulmányomban azt igyekszem feltárni, hogy a kortárs emlékiratírók (pl. Bethlen János és Miklós, Cserei Mihály, Révérend abbé) Teleki Mihályról szóló visszaemlékezései hogyan szelídülnek meg, s a néhai politikus kétes erkölcsiségű tettei hogyan nyernek igazolást *Auguste de Gerando La Transylvanie et ses habitants* (1845) című művében. De Gerando, a fiatal francia történész ugyanis 1840-ben feleségül vette Teleki Emma grófnőt, így családi helyzete ebben az esetben történészi forrásainak átértelmezésére kényszeríti – miközben igyekszik megfelelni a *sine ira et studio* elvének.

#Teleki Mihály #Apafi Mihály #Erdély az 1660—1690 közötti években #Auguste de Gerando

R
E
Z
Ü
M
É
K

FEHÉR RENÁTÓ

„Az utolsó radikális” – Szalai Pál portréja

A 2003-ban elhunyt Szalai Pál a rendszerváltás előtti demokratikus ellenzék fontos szereplője volt.

Az előadás leletmentési és rekonstrukciós kísérlet, esettanulmány. Egyfelől Szalai *Magyarország 1984* című, az AB Független Kiadónál szamizdatban megjelent könyvét teszi vizsgálat tárgyává, ezáltal igyekszik egy kevésbé ismert ellenzéki arcélét megrajzolni, kitérve egyúttal arra is, hogy Szalai miként értelmezi Csécsy Imre és Bibó István hagyományát és politikai-gondolkodói örökségét. Másfelől a szerző Bibó *Emlékkönyv*-beli tanulmánya és *Beszélő*-beli (vita)cikkei által igyekszik felmérni Szalai Pál politikai gondolkodásának helyi értékét a demokratikus ellenzék kontextusában, illetve érinteni ennek az antitotalitárius, a demokratikus szocializmus mellett elkötelezett kritikai viszonyulásnak az 1989 utáni fejleményeit. Jelen vizsgálat egy, a szamizdat *Beszélőt* ellenzék-, értelmiség- és részben sajtótörténeti keretben feldolgozó kutatás részét képezi.

#demokratikusellenzék #szamizdat #beszélő #szalaipál #1989 #bibóistván

HAVAY VIKTÓRIA

Gaal György levelei Kisfaludy Károlyhoz

Kisfaludy Károly (1788 – 1830) a magyar irodalomtudomány történetében olyan egyértelmű és jelentős szerepet töltött be, munkássága oly szépen feltárt és dokumentált, hogy nem is gondolnánk, hogy életével és alkotásaival kapcsolatban a 21. században újdonságok is napvilágot láthatnak. Gaal György (1783 – 1855) levelei Kisfaludy Károlyhoz azonban mindeddig teljesen érintetlen szövegtörzset jelentenek. Ezen levelek azért nem kerülhettek be a feltárt levelezési kánonba, mivel németül, fraktúr kézírással készültek és ebből kifolyólag mindeddig olvasatlanok maradtak. Kutatásom

során ezen fraktúr betűs kézírással, 1820 és 1828 között készült 27 darab német nyelvű levelet tártam fel. Előadásomban Gaal György, az első magyar népmesegyűjtemény készítője, Kisfaludy bécsi fordítója, mentora és hű barátja leveleit mutatom be, összefésülve a diskurzus fogaskerekeit a már kiadásban megjelent, Kisfaludy Károly által írt német nyelvű levelekkel és a szakirodalommal.

#Kisfaludy Károly #költő #drámaíró #festő #Gaal György (Georg von Gaal)
#első magyar népmesegyűjtemény #levelezés #mentor #Bécs #fraktúr írás

MAROSI RENÁTA

A varázslatos dada és az elvarázsolts kastély: Intertextualitás a Mary Poppins-művekben

A tanulmány célja P. L Travers Mary Poppins-műveinek, illetve a művek intertextualitásának vizsgálata Edit Nesbit *Az Elvarázsolts kastély* című könyve vonatkozásában. Traverst számos (nagyreszt viktoriánus korabeli) fantasy mű inspirálta a csodálatos dádáról szóló történetek írásakor: Beatrix Potter és Rudyard Kipling állatvilága (*Nyúl Péter kalandjai, A dzsungel könyve*), J. M. Barrie varázslatos Sohaország s végül, de nem utolsó sorban Edit Nesbit még varázslatosabb kastélya egyaránt megihlette. Mindkét tárgyalt mű (*Mary Poppins, Az Elvarázsolts kastély*) főszereplői gyermekek (jellemzően testvérek), akik váratlan természetfeletti kalandok sorozatán mennek keresztül. A gyermekeket utazásaikra kérdések indítják, ám ezekre választ és magyarázatot csak részben kapnak útjaik során. Ahogyan Jane és Michael próbálja (sikertelenül) megtalálni a határt álom és valóság között, úgy Gerald, James, Kathleen és Mabel is minduntalan arról szeretne bizonyosságot nyerni (szintúgy mindhiába), hogy a kalandok csupán álmovilágukhoz tartoznak. Izgalmas kirándulásaik közben s bizonyos különleges alkalmakkor (Halloween estéjén vagy az Aratók ünnepén) mindannyian szembesülnek a kívánságok veszélyes voltával, egy bizonyos másik világgal és annak teremtményeivel (természetfeletti lények, istenek, életre kelt szobrok) így tapasztalva meg az egység

élményét. Elmondható tehát, hogy mindkét mű, hasonló vagy ugyanazon motívumokból táplálkozik, más-más módon „megtöltve” azokat.

#intertextualitás #Mary Poppins #Az Elvarázsolt kastély #álom és valóság
#veszélyes #kivánságok #természetfeletti lények

KULCSÁR SAROLTA

Kacagánybarátság – A másság elfogadásának módozatai Bosnyák Viktória
A szomorú kacagány című szövege nyomán

Másság, elfogadás, tolerancia. Kerti mese, amely a kacagányok és a kacabajkák között kialakuló barátságról szól oly módon, hogy közben kitér a határátlépés veszélyeire, ami által bevezeti az olvasót az ismeretlen, útvesztőktől sem mentes virágvilágába. A veszélyt jelző, megigéző és mégis izgató másságról, az ellenségből barátságba forduló kerítéslyukon való átkelésről s az együtt kacagásról írt szöveget Bosnyák Viktória, úgy, hogy a képzeletben életre kelő történet a szórakoztatáson túl, szinte észrevétlenül segít a mély és nehéz élethelyzetek feldolgozásában. Dolgozatomban ezért a szövegelemzés mentén kívánok foglalkozni a másság, a sztereotípiák és mindezek módszertani alkalmazhatóságának kérdésköreivel.

#kortárs gyermekirodalom #másság #határátlépés #sztereotípiá

HEGEDŰS MIHÁLY

De aztán mint álomból, fölserkent az Úr... – reflexió Arany János Álom-való (1848)
című verse alapján

Az előadás középpontjában álló vers egy szürreális látomás Arany tollából. 1848 vészivataros éve. Szabadságharc most és szabadságharc egykoron. Háború a Hazáért most és küzdelem az Emberiségért hajdanán. Szenvedés, vér, halál akkor és most; ül-

döztetés és kegyetlenség mindenkor... Lerombolt kövek most, 3 nap alatt felépített Templom akkor. A sírbolt rideg valósága, a fájdalom sajgó tompasága és a mélység jéghideg szorítása ... ám fenn a szél zúgása, vagy az Maga a Szentlélek kiáradása?

Arany János *Álom-való* című verse szól egy nemzet harcáról az élethez való jogért és egy csatáról magáért az Életért. Alámerít a halálba, felrepít a feltámadás viharába. Visszaránt az evilági lét sivárságába, a bűn uralma alá helyez. A szabadulás reménye mellé minduntalan beszökik a kétségbeesés...

Most egy nemzet hősei adják életüket népükért; de volt valaki, aki feláldozta magát minden nemzetért: értünk emberekért megfeszítették, meghalt és eltemették, alá-szállt a poklokra ... ám harmadnapon feltámadt a halottak közül...

Arany Jánossal mi is tanúi lehetünk a sziklasír titkának.

#Arany János #Álom-való #reflexió

KOCSIS LENKE

A verses regény műfaji sajátosságainak nyomában Térey János *Protokolljában*

Térey János első verses regénye *Paulus* címmel jelent meg 2001-ben. A műfaj 19. századi gyökereihez visszanyúló és irodalmi előzményeket tematizáló mű legfeltűnőbbben Alekszandr Szergejevics Puskin *Anyeginjével* (1823-1831) folytat párbeszédet. Az Anyegin-strófában írt szöveg főszereplői az ezredforduló Budapestjén élnek újra Anyegin és Tatjana történetének néhány fordulatát. Az allúzióktól, intertextualitástól és irodalmiasságtól roskadozó szöveg sok szempontból tekinthető a műfaj mintapéldájának. A szerző második verses regénye, a közel egy évtizeddel később megjelent *Protokoll* (2010) egészen más módon közelíti meg a műfajt. Nincs versformai hommage, és tartalmi szempontból sem kapcsolódik szorosan a műfaji előzményekhez. Az újra felbukkanó szereplők és egyes történetzálak folytatása által a *Protokollhoz* kapcsolódó verses novelláskötet az *Átkelés Budapesten* (2014) és a harmadik verses regény – *A Legkisebb Jégkorszak* (2015) – is ezt a verses epikai megközelítést viszik tovább. A tanul-

mány célja Térey második verses regényének elhelyezése a műfaj fejlődéstörténetében, továbbá a *Protokoll* és a szerző kapcsolódó művei közötti kapcsolatok vizsgálata.

#verses regény #műfaji sajátosságok #Térey János #Protokoll

MÁRKI ZSÓFIA

A motívum mint szimulakrum – A szörnyű anya az Elektra-adaptációkban

Az előadás a doktori disszertáció elméleti háttérét igyekszik kifejteni, amely a szörnyű anya motívumának változásait igyekszik megvizsgálni az angol nyelvű irodalom Elektra-mítoszának adaptációin keresztül.

Az előadás a szörnyű anya motívumának archetipikus és pszichoanalitikus megközelítéseit szeretné összevetni Jean Baudrillard szimulakrum-elméletével Eugene O'Neill *Amerikai Elektrájának* anyakarakterén, Christine-n keresztül, kitekintve más Elektra-adaptációkra is, különös tekintettel Aiszhülosz *Oreszteiájára*, amely az adaptáció alapjául szolgált.

Az érvelés menete az archetipikus irodalomtudomány esszencialista megközelítésének hiányosságait próbálja kiegészíteni egy olyan posztstrukturalista megközelítéssel, amely a szörnyű anya motívumainak kontextuális átíródását igazolja. Rámutat arra, hogy a szövegbéli reprezentációk mögötti archetípus keresésével szemben az adaptáció során történő változások megvizsgálása sokkal többet el tud mondani az adaptáció módjáról, a kontextusról és a kor viszonyáról az adaptált műhöz, illetve karakterhez.

#archetípus #Elektra #mítosz #szimulakrum #amerikai irodalom

GARACZI ZOLTÁN

Néhány gondolat egy Tar-novellához és adaptációjához

Nagy Dénes *Lágy eső* című kisjátékfilmje 2013-ban debütált, bekerülve a cannes-i filmfesztivállal párhuzamosan zajló *Rendezők Kéthete* programsorozat szekciójába. A film Tar Sándor azonos című novellája alapján készült.

Előadásom célja megfigyelni a két alkotás egymáshoz való viszonyát, a karakterek és a tér megkonstruálásának szempontjait figyelembe véve. Bár a vizsgálat során az irodalmi narratíva és a filmes narratíva közötti eltérésekre fókuszálok, azt nem az irodalmihoz történő lojalitás polémiáján keresztül teszem, hiszen „soha nem a szöveg maga, hanem az interpretáció adaptálódik” – ahogyan ezt Pethő Ágnes is megjegyzi. Úgy vélem, a különbségek komparatív ütköztetése izgalmasabb és termékenyebb értelmezési lehetőséget biztosít, mint kizárólag a hasonlóságok és egyezések kiemelése, párhuzamba állítása. Végső céloom közelebb kerülni ahhoz a Balázs Béla által csontvázként metaforizált harmadik „szöveghez”, amely a szöveg cselekményváza, és amelyre egészen új „hús és bőr kerül” a megfilmesítés során.

#Nagy Dénes #Tar Sándor #adaptáció #„harmadik” szöveg

TERNOVÁ CZ DÁNIEL

A Sziveri-jelenség írók és költők szemével

Egy fiatalon elhunyt művészeről kialakuló képet, a kanonizációs folyamatokat és a recepció alakulását nagyban befolyásolhatják azok az értelmezések, melyek a pályatársaktól, barátoktól származnak. Ezt a jelenséget figyelhetjük meg Sziveri János halála után megjelent esszék, nekrológok, anekdoták esetében, amelyeknek a recepción belüli külön tárgyalhatóságára hívná fel a figyelmet a jelen tanulmány. Olyan írásokról van szó, amelyek a számos tudományos megközelítés számára is hivatkozási alapként szolgáltak. Ugyanakkor megjelenésükkel az egy elnyomott nemzedékhez való tarto-

zásból eredő determináció előtérbe helyezését is nyomatékosították, ami szintén hatott a Sziver-jelenség kialakulására és ezzel együtt a magyarországi irodalmi élet által tanúsított távolságtartásra.

A kortársak írásai mellett említésre kerülnek olyan szerzők tollából született esszék, akiknek a pályája később indult, és íróelődként tekintenek Sziverire, vagy némely esetben detronizációs szándékkal lépnek fel.

#Sziveri János #Sziveri-jelenség #recepció

FARKAS EVELIN

Jellem- és képleírások vizsgálata Jókai Mór regényeiben

Előadásomban a készülő doktori disszertációm legfőbb témaköreit és kérdéseit kívánom felvázolni. A dolgozat középpontjában a Jókai-regények narrátori jellem- és képleírásainak elemzése, illetve a nyelvi jelölők vizuális hatásának beható vizsgálata áll. Ezek értelmezése során minél szélesebb körű vizsgálatra törekszik a dolgozat, szó esik korszak- és íróspecifikus vonásaikról, összetevőikről, hatásaiukról és funkcióikról is.

A disszertáció fontos célja az említett szempontrendszerre támaszkodó szoros szöveg-olvasatok megírása, melyek nemcsak a Jókai-prózapoétika egy eddig kevésbé elemzett aspektusára hívják fel a figyelmet, de a jellemteremtési stratégiák korábban elhanyagolt jelenségeit is fókuszpontba állítják.

Az elemzés során három regény részletesebb feltárására törekszem: az *Egetvívó asszonyszív*, *A lőcsei fehér asszony*, illetve *Az élet komédiásai* jelentik az értelmezett művek körét. A két, Rákóczi-szabadságharc megjelenítéséhez köthető regény esetében (*Egetvívó asszonyszív*, *A lőcsei fehér asszony*) pedig – a jellemeírásokhoz kapcsolódóan – hangsúlyt kap a szövegek történelmi reprezentációjának vizsgálata is.

#történelmi reprezentáció #Jókai Mór #jellemeírás #vizualitás
#Rákóczi-szabadságharc #jellemtérítési stratégiák

HORVÁTH ANNA

Az elbeszélés mint korreprezentáció Jókai Mór A fekete sereg című novellájában

Bár a „romantikus Jókai” sémája és e kijelentés bizonyossága manapság sokkal kevésbé tűnik egyértelműnek, mint hajdanában, egy 1868-ban készült Jókai-elbeszélés rendkívül jó alkalmat kínál a romantikus képzelőerő narratív működésének a vizsgálatához.

A *fekete sereg* című elbeszélést talán éppen túlzott vadromantikus volta miatt csak alig méltatták. Mintha mostanság érkezett volna el az idő az ilyenféle elbeszélésekben megjelenő sablonok újragondolására.

Előadásomban az elbeszélés narrációjának a sejtelmességét, illetve a nyelv jelszerűségét kihasználó technikáját szeretném bemutatni. Azt, hogy miért lehet ezt a novellát újszerűnek nevezni: a háború utáni elidegenedés problémáját, a romantikára jellemző tragikumfelfogás látomását, illetve az egyénekbe kódolt végzet megjelenését vizsgálnám.

A különböző történelmi korszakokon átívelő átok, a végzetes hangulatiság ezekben a Jókai-elbeszélésekben ugyanis első látásra diszsonánsnak tűnik.

Az elbeszélés rációfol(hat) arra a kijelentésre – miszerint Jókainak nem a novella volt az erőssége, és számos értelmezési aspektust felvillantva érdekes portrét rajzolhat meg a befogadó.

#Jókai Mór #A fekete sereg #elbeszélés

SZABÓ P. KATALIN

Vigyen ördög, tartson pokol! – Dugonics András és a boszorkányság

Az országszerte elhíresült szegedi boszorkányperek hátterét a 18. század misztikus gondolkodása, a vallási és társadalmi mozgatórugók, valamint a bírósági mechanizmusok jelentették. Jellemző figurája például a korszaknak Saint-Germain gróf, aki azt állította magáról, hogy kétezer éves vagy Cagliostro, aki ugyan csak háromszáz éves-

nek állította magát, de szintén foglalkozott mágiával, alkímiával. A 18. század első felében elharapódzó boszorkányüldözések gyakran összekapcsolódtak leszámolásokkal, társadalmi konfliktusokkal (lásd. az 1728-as szegedi boszorkányperben Rózsa Dániel Szeged egykori főbírájának pere, aki a vád szerint egy zacskóban eladta a csapadékot a töröknek).

Heckenast 1858-as kötetében szerepel, hogy Dugonics Andrásnak „gyermek korából azon kegyetlen emlékezése maradt fenn, hogy szeretett nagyanyját, mint boszorkányt, megégetni látta” (31.). Heckenast kiadásában jelent meg nem sokkal korábban, 1854-ben Jósika Miklós *A szegedi boszorkányok* című regénye, melynek főhősét, Dugonicsnét boszorkányság miatt megégették. Ahogyan azt a számos szakirodalom feltárta boszorkányégetés valóban történt Dugonics családjában, de Dugonics ezt feltehetően nem láthatta, az eset a legendákkal ellentétben nem Dugonics édesanyjával esett meg, hanem Dugonya Mihályné Barak Margittal, aki az 1728-as perek idején már özvegy volt. Dugonics azért sem emlékezhetett boszorkányégetésre, mert az 1730-as évek perei után az utolsó adat 1744-ből származik (özv. Fóris Gergelyné Dóka Ágnes és Albert Jánosné Lantos Margit pere), Dugonics akkor négy éves volt.

Az érdeklődés Dugonics részéről a boszorkányok iránt tehát feltehetően személyes érintettsége, valamint a korszellem miatt is indokolt. Dugonics műveiben elszórtan találunk boszorkányságra, boszorkányokra vonatkozó adatokat. Mivel Dugonics a nemzeti formahagyományon kívül a tárgyi, valamint a népi szokásokkal kapcsolatos adatgyűjtésben is jelentős eredményekkel rendelkezik, a néprajz tudományos megalapozását készítette elő.

#Dugonics András #életrajz #boszorkányság

##

TORMA MÁRIA

„Valaki ül magasban, s nézi” – Szindbád-történetek narratív sajátosságai

A Krúdy-életmű kultusz- és imázsteremtő szövegei a Szindbád-történetek, melyek 1911-től az író haláláig vannak jelen az életműben. Előadásomban Krúdy Gyula Szindbád-történetei közül a 1925-ben véglegesülő *Szindbád ifjúságát* és előzményeinek narratív sajátosságait igyekszem szemléltetni. Kiemelten a narratív identitás kikezésének helyeit veszem számba, mint a Szindbád-történetek legfontosabb jellemzőjét: a paradox identitás elbeszéléstechnikai következményeit. Hipotézisem szerint a Szindbád-korpusz későbbi darabjaiban, illetve a regényekben ez az elbizonytalanító törekvés alábbhagy, s a későbbi szövegek ki is kerülnek a modernitás felől újító, a posztmodern olvasati lehetőségeknek termékeny talajt biztosító Krúdy-művek élvonalából. A narratív identitás kérdése egyrészt az elbeszélői és a figurális identitás egymáshoz való viszonyára, illékony körvonalaira irányul, valamint az egyes történetek, a szövegegyüttes, a ciklusok határait is kiterjed. Utóbbi révén műfaji, illetve kiadástörténeti problémákat mint az olvasási stratégiák lehetőségeit kell érintenünk, előbbi a szövegelemzés módszertanának elméleti keretéhez vezet.

Azon szövegrészek elemzését tűztem ki munkám céljául, amelyekben a mindentudó elbeszélői és korlátozott tudású szereplői megnyilvánulások között dinamikus mozgás észlelhető.

#Krúdy Gyula #Szindbád-történetek #narratív identitás

VÁMOS VIOLETTA

Vörösmarty Mihály gimnáziumi évei

Jelen kutatásomban a Vörösmarty diákévei során szerzett latin nyelvi-irodalmi és mitológiai hatásokat vizsgálom, amelyek részletesebb ismerete nagyobb rálátást tenne lehetővé az antik motívumoknak a költő műveiben végbemenő hatásmechanizmusai

kapcsolatban. A mostani kutatási szakaszban Vörösmarty gimnáziumi éveit vizsgálom, és mivel az antik műveltség megalapozása a gimnáziumi tanulmányok során történt a korabeli tanulóknál, a kutatás ezen szakaszában fontos adalékot jelenthetnek a korabeli pedagógia-történeti és levéltári források.

Előadásomban néhány adalékkal szeretném kiegészíteni a Vörösmarty-kutatás eddigi eredményeit a költő középfokú tanulmányai során őt ért nyelvi-irodalmi hatások mi-benlétével kapcsolatban: többek között a költő műveire hatással lévő tankönyvi szö-vegek és a nyelvi-irodalmi kompetenciáját fejlesztő tanárainak kiléte, amely adalékok ismeretében következtetések vonhatóak le Vörösmarty nyelvi-irodalmi műveltségével kapcsolatban.

#Vörösmarty Mihály #diákévek #nyelvi-irodalmi hatások

FODOR JÓZSEF PÉTER

Írónia Márai Sándor vallásos témájú kései írásaiban

Márai Sándor életműve alapvetően két részre osztható: a Budapest ostroma előtt és az azután írott művekre. Az író saját bevallása szerint sem tudott a német megszállás után ugyanúgy írni, mint a két háború között. Ennek nemcsak a polgárság témájának aktualitásvesztése az oka, hanem az olvasók egyre nagyobb hiánya. Az idős Márai a száműzetésben töltött évtizedek alatt könyvtárakban talált menedéket az ipari tömegtársadalom zsvaja elől, ahol szinte minden tudományterület iránti kíváncsi-ságától hajtva, rendkívül széleskörű, holisztikus olvasottságra tett szert. E rengeteg ismeret történelmen átívelő összefüggései és a huszadik század aktuális társadalmi, politikai eseményeivel való összekapcsolása összetettebb, rétegzett, az olvasót gondolkodásra készítető, megdolgoztató, és számos irodalomtörténeti tényt mozgósító művek írására inspirálták az író. Véleménye szerint az irodalom cinkosság író és olvasó között, viszont az olvasónak ez a beavatottsága egyre ritkábban valósul meg, mivel a mű mélyrétegeinek felfejtése, mondanivalójának megértése gondolkodást igényel,

amire a direkt szovjet, illetve amerikai tömegmédiá hatása alá került többségnek sem ideje, sem képessége. Ezért írta Márai, hogy „már csak azt értik, azt hallják, azt veszik kézbe, ami fekete-fehéren ordít, mint az ábécéskönyv betűi. Minden, amiben irónia van, tehát jelbeszéd: »érthetetlen«, gyanús, nem kell” (MÁRAI Sándor, *A teljes napló 1961–1963*, Budapest, Helikon, 2012, 147.).

Kutatásom témája két, eddig irodalmi perifériára került kései, vallási témájú Márai-mű: az *Erősítő*, és a *Keresztkérdés*. Mindkettő esetében megpróbálok rávilágítani a múltban félreértéseket szült, és téves következtetésekre vezető, meg nem értett irónia alakzataira.

#vallás #ideológia #irónia

GUCSA MAGDOLNA

Irodalmi források használata a képzőművészeti avantgárd kutatásában

A képzőművészeti mezőnek mindig fontos szereplői voltak a vizuális művészetekkel foglalkozó elméletírók, kritikusok – gyakran pedig maguk a művészek is publikáltak a képzőművészet tárgykörébe tartozó kérdésekről. Bizonyos esetekben – ahogy magyar avantgárd közegében – jelentős alkotókat egyszerre tartottak íróként és képzőművészként számon. A képzőművészeti avantgárd kutatása folyamatosan igyekszik forrásainak körét kiterjeszteni, így a gyakran irodalmi eszközöket alkalmazó programszövegeken túl az önéletrajzi ihletésű prózai és lírai szövegeket is hasznos, de elővigyázatossággal kezelendő forrásnak tekinti.

Előadásomban arra a kérdésre keresem a választ, hogy az írott források képesek-e hiteles intermediális információk hordozására, miként tudnak hozzájárulni vizualitással kapcsolatos kérdések eldöntéséhez, például a „hatástörténet” – tehát hogy egyes művészek miként inspirálódtak mások által – problémáihoz.

Vizsgálódásom a történeti avantgárd korszakára, egyúttal annak írásos forrásanyagára koncentrálok, különös tekintettel Kassák Lajos *Egy ember élete* című önéletrajzi re-

gényére, illetve a magyar és nemzetközi avantgárd folyóiratokban napvilágot látott publikációkra.

#képzőművészeti avantgárd #intermediális információk #Kassák Lajos

SEMSÁG TIBOR

Természettudományra utaló nyelvi fenomének az irodalmi modernségben

Kutatásom témájának középpontjában olyan huszadik század elején megjelent magyar irodalmi művek állnak, amelyek valamilyen módon természettudományos tudásra utalnak, illetve valamilyen természettudományos világnézet hatása mutatható ki rajtuk. A konkrét szövegalakzatok elemzése mellett annak a filológiai kutatásával is foglalkozom, hogy az adott szerzők milyen forrásokból nyerték az ilyen jellegű inspirációikat.

Az előadás nagyobbik részében József Attila költészetének kozmológiai, fizikai és biológiai vonatkozásairól szeretnék szót ejteni. Ismertebb és talán kevésbé ismertebb verspéldák közbeszúrásával az ide vonatkozó eddigi szakirodalom eredményeit és érdekességeit is tervezem bemutatni. Végül megpróbálom körvonalazni, hogy milyen újszerű részkutatással szándékozom bővíteni a meglévőket.

A továbbiakban szeretnék kitérni több kisebb résztémára: Tamkó Sirató Károly dimenzionista elméletére és néhány idevágó kísérleti költeményre; valamint a kutatás jövőjére, a korabeli nagy fizikai felfedezések reflexióinak vizsgálatára a 20-as, 30-es évek sajtórendszerében. Ha az idő engedi, még érdemes lenne megemlíteni pár a korszakba tartozó világirodalmi példát, illetve néhányat a huszadik század második felének magyar költészetéből és a legújabb magyar lírából is.

#természettudomány #modern magyar irodalom #filológia #kozmológia
#fizika #biológia #József Attila #Tamkó Sirató Károly #dimenzionizmus

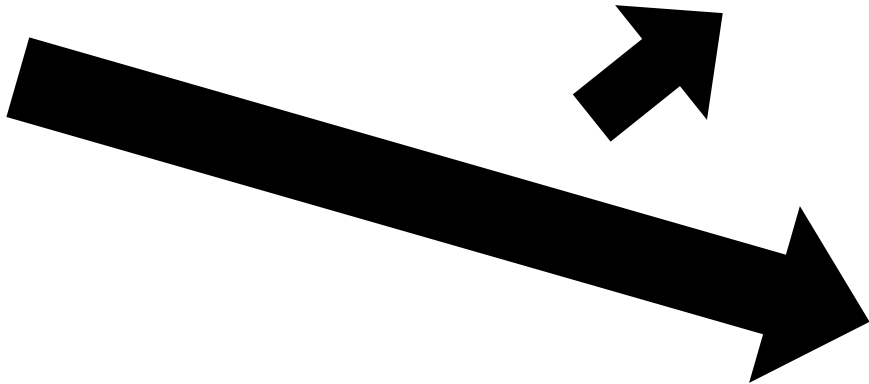
TANOS MÁRTON

Mészöly Miklós regényeinek térpoétikai vonatkozásai

Készülő disszertációm tematikai alapját Mészöly Miklós regényeinek prózapoétikai elemzése adja. A különböző regények vizsgálati szempontjainak közös nevezője a térpoétika, mivel Mészöly prózájában a tér jellemzően fontos szerepet tölt be. Megfigyelésem szerint a Mészöly-regények általános vonása a tér metaforizálódása, ami a terek szemantikájának, olvasási lehetőségeinek kiszélesedéséhez vezet. A metaforizáció azonban a különböző szövegekben merőben eltérő módokon, valósulhat meg. Előadásomban e különböző eljárásokat és jelentéslehetőségeket kívánom ismertetni, számba véve a hasonlóságokat és a különbségeket is.

Mivel a szerző összes regényének vizsgálata jócskán meghaladná az előadás időbeli kereteit, így csupán négy szöveg térpoétikájával kívánok foglalkozni: egyrészt a leg erősebben kanonizált – sokak által trilógiának is tekintett – művekkel, *Az atléta halálával*, a *Saulussal*, a *Filmmel*, valamint Mészöly kései – és kissé talán hanyagolt – remekművével, a *Családáradással*.

#Mészöly Miklós #regényelemzés #térpoétika

S
Z
E
R
Z
Ő
K

ARKAS EVELIN
DEBRECENI EGYETEM

FEHÉR RENÁTÓ
EÖTVÖS LORÁND TUDOMÁNYEGYETEM

FODOR JÓZSEF PÉTER
PÁZMÁNY PÉTER KATOLIKUS EGYETEM

GAJDA PÉTER
EÖTVÖS LORÁND TUDOMÁNYEGYETEM

GARACZI ZOLTÁN
SZEGEDI TUDOMÁNYEGYETEM

GUCSA MAGDOLNA
EÖTVÖS LORÁND TUDOMÁNYEGYETEM

HAVAY VIKTÓRIA
EÖTVÖS LORÁND TUDOMÁNYEGYETEM

HEGEDŰS MIHÁLY
PÁZMÁNY PÉTER KATOLIKUS EGYETEM

HORVÁTH ANNA
SZEGEDI TUDOMÁNYEGYETEM

KOCSIS LENKE
ÚJVIDÉKI EGYETEM

KULCSÁR SAROLTA
ÚJVIDÉKI EGYETEM

MÁRKI ZSÓFIA
PÁZMÁNY PÉTER KATOLIKUS EGYETEM

MAROSI RENÁTA
SELYE JÁNOS EGYETEM

SEMSÁG TIBOR
EÖTVÖS LORÁND TUDOMÁNYEGYETEM

SZABÓ P. KATALIN
EÖTVÖS LORÁND TUDOMÁNYEGYETEM

TANOS MÁRTON
PÁZMÁNY PÉTER KATOLIKUS EGYETEM

TERNOVÁ CZ DÁNIEL
SZE GEDITUDOMÁNYEGYETEM

TORMA MÁRIA
EÖTVÖS LORÁND TUDOMÁNYEGYETEM

VÁMOS VIOLETTA
PÁZMÁNY PÉTER KATOLIKUS EGYETEM

S
Z
E
R
Z
Ö
K

TARTALOM

Program	3
GAJDA PÉTER: Teleki Mihály alakja Auguste de Gerando <i>La Transylvanie et ses habitants</i> című művében	5
FEHÉR RENÁTÓ: „Az utolsó radikális” – Szalai Pál portréja	6
HAVAY VIKTÓRIA: Gaal György levelei Kisfaludy Károlyhoz	6
MAROSI RENÁTA: A varázslatos dada és az elvarázsolt kastély: Intertextualitás a Mary Poppins-művekben	7
KULCSÁR SAROLTA: Kacagánybarátság – A másság elfogadásának módzatai Bosnyák Viktória <i>A szomorú kacagány</i> című szövege nyomán	8
HEGEDŰS MIHÁLY: De aztán mint álomból, fölserkent az Úr... – reflexió Arany János <i>Álom-való</i> (1848) című verse alapján	8
KOCSIS LENKE: A verses regény műfaji sajátosságainak nyomában Térey János <i>Protokolljában</i>	9
MÁRKI ZSÓFIA: A motívum mint szimulakrum – A szörnyű anya az Elektra-adaptációkban	10
GARACZI ZOLTÁN: Néhány gondolat egy Tar-novellához és adaptációjához	11
TERNOVÁ CZ DÁNIEL: A Sziveri-jelenség írók és költők szemével	11
FARKAS EVELIN: Jellem- és képleírások vizsgálata Jókai Mór regényeiben	12
HORVÁTH ANNA: Az elbeszélés mint korreprezentáció Jókai Mór <i>A fekete sereg</i> című novellájában	13
SZABÓ P. KATALIN: Vigyen ördög, tartson pokol! – Dugonics András és a boszorkányság	13

TORMA MÁRIA: „Valaki ül magasban, s nézi” – Szindbád-történetek narratív sajátosságai	15
VÁMOS VIOLETTA: Vörösmarty Mihály gimnáziumi évei	15
FODOR JÓZSEF PÉTER: Irónia Márai Sándor vallásos témájú kései írásaiban	16
GUCSA MAGDOLNA: Irodalmi források használata a képzőművészeti avantgárd kutatásában	17
SEMSÁG TIBOR: Természettudományra utaló nyelvi fenomének az irodalmi modernségben	18
TANOS MÁRTON: Mészöly Miklós regényeinek térpoétikai vonatkozásai	19
Szerzők	20

NYOM-KÖVETÉS 3.
Irodalomtudományi műhelykonferencia
Rezümékötet

Vajdasági Magyar Doktoranduszok és Kutatók Szervezete
Doktoranduszok Országos Szövetsége Irodalomtudományi Osztály
Szabadka, 2017

Szerkesztő:
Novák Anikó

Fedőlapterv:
Kincses Endre

CIP - A készülő kiadvány katalógizálása
A Matica srpska Könyvtára, Újvidék

821.511.141.09(048.3)

NYOM-követés Irodalomtudományi Műhely-konferencia (3 ; 2017 ; Szabadka)

Rezümékötet / Nyom-követés 3. Irodalomtudományi Műhely-konferencia, Szabadka, 2017.
november 11. ; [szervezők] Vajdasági Magyar Doktoranduszok és Kutatók Szervezete, Szabadka
[és] Doktoranduszok Országos Szövetsége, Irodalomtudományi Osztály, [Budapest] ; szerkesztette
Novák Anikó. - Szabadka : Vajdasági Magyar Doktoranduszok és Kutatók Szervezete ; Budapest :
Doktoranduszok Országos Szövetsége, Irodalomtudományi Osztály, 2017 (Subotica : Creative Line). - 21
str. ; 15 cm

Tiraž 50.

ISBN 978-86-89635-11-9 (VMDKSZ)

1. Vajdasági Magyar Doktoranduszok és Kutatók Szervezete (Szabadka) 2. Doktoranduszok Országos
Szövetsége, Irodalomtudományi Osztály (Budapest)

a) Мађарска књижевност - Апстракт

COBISS.SR-ID 318269959